

Budapest, 1879. Január 1-én.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindennemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

1-SŐ SZ.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tnr.

Tartalom : A gyógyszerek hypodermaticus injectiójáról. Szuppiny Ödön, megyei állatorvostól. — A vizgyógyápolás az állat gyógyászat terén. Kodolányi Antal. — Kisebb közlemény. — Különfélék. — Szerkesztői közlemények

Tisztelt olvasóinkhoz!

A „Veterinárius“ jelen számával II-ik évi folyamát kezdi meg! Fontos jelentőségű mozzanat ez s Örvendetes is, mert azt bizonyítja, hogy a magyar állatorvosok már megértették a kor szavát, mely intőleg szólt: hogy a szellemi téren, a tudomány mezején minden eszközt megragadjunk a haladásra; nehogy megállapodjunk!

De nem szabad hinnünk, hogy már elegendő, ha ezen e szakban egyetlen lap, — már egy éven át fenn állani képes volt. Hanem vállvetett szorgalommal, új erővel fogjunk hozzá ez új évfolyamban! Kutassunk, tegyünk kísérleteket az orvostan minden irányában, tegyünk megfigyeléseket minden idevágó téren s a nyert eredményt, ha nem is nagy és szép hangzatu szókkal, de inkább hüen és tárgyilagosan közöljük a szaktársakkal, közöljük a „Veterinárius“ útján.

Hogy csak ily módon sikerül tudományunk hasznos és szükséges voltát megalapítani, mindenki előtt világos. De mindamellert okvetlen szükséges, hogy azt minél szélesebb körökben terjeszszük is. Nem értjük ez által mintha azt óhajtanók, hogy mindenki értsen valamit tudományunkhoz; hanem igen is azt óhajtjuk: hogy minél elterjedtebben ösmerje meg kivált a gazda közönség tudományunk életre valóságát; meritsen iránta bizalmat, — mely eddig fájdalom vajmi csekély; — ezt fogja is, ha látja, hogy ez a tér is valódi tudományosság által műveltetik; ha észre veszi, hogy gyakorlati működésünket mindig bővebb- és bővebb elméleti tudás — hogy úgy mondjam — nemesíti és megfordítva az elméleti téren tett vívmányokat minél inkább hasznosítjuk a gyakorlat terén is.

Ezt azonban csak úgy lesz képes a közönség megítélni, ha szemlélheti a mértéket mely ítéletének alapjául szolgálhat. Hogy a szakközlönyök ily mértéket képeznek megalapított tény. S íme van szakközlönyünk, — iparkodjunk tehát azt minél szélesebb körökben terjeszteni s munkálkodjunk oda, hogy ezen mérték karunkra és tudományunkra mind kedvezőbb- és kedvezőbb fokra emelkedjék.

Mi részünkről oda fogjuk erőnket irányozni, hogy lapunk tartalmának változatossága s tartalmassága által olvasóink igényeinek lehetőleg eleget téve, úgy a tudományban mint a gyakorlatra vonatkozólag lapunkat feladatához minél közelebb vezessük; hogy az állatorvosi kar érdekeinek óvását és támogatását ezentúl is mindenkor feladatunk közé fogjuk sorolni, — alig kell különösen kiemelniünk.

Múlt évi folyamunkban több részint könyomatu részint fametszetü rajzot is adtunk, költséges voltuk daczára s ámbár hogy a lap megindításakor adott előirányzatban azt nem ígérhettük. A jelen új évi folyomban is iparkodni fogunk lapunk tartalmát rajzok által érdekesbbé tenni ha az érdeklődés azt lehetségessé teszi.

A „Veterinárius“ ezentul is minden hó 1-én és 15-én fog megjelenni s az előfizetés feltételei is maradnak u. m.

Egész évre..... 4 frt.

Fél évre..... 2 frt.

Negyedévre szóló előfizetést egy frtjával csak az állatorvosi- és más tanintézet hallgatoitól fogadunk el.

Dr. Nádaskay Béla.

A gyógyszerek hypodermaticus injectiójáról.

Szuppiny Ödön, megyei állatorvostól.

A gyógyszerek hypodermaticus alkalmazása jogosan örvend mindig nagyobb elterjedésnek. Valóban lehetetlen is, hogy örömmel ne üdvözljük, ha igen kényelmes és minden állatnál alkalmazható voltának előnyeit belátjuk. Amaz idő nem is lehet messze midőn a hosszadalmas és nehézkes, nem ritkán veszélyes beadást, nagyobbbrészt e mód fogja pótolni.

Mint hogy hypodermaticus injectióra csak olyan gyógyszer alkalmas, mely már csekély adagban határozottan hat; s mint hogy a bőr alá fecskendezett gyógyszer hatása sokkal nagyobb, mint a szájon át beadotté: tehát a gyógyszerelés aránylag sokkal olcsóbb is lesz, mi a praxisban nem csekély előny, mert az állatok gyógyításánál, gazdasági tekintetek is veendőek figyelembe. A gyakorló állatorvosnak e mód által nem egy s még pedig igen hathatós gyógyszert lehetséges használnia, melyet magas áránál fogva csak állatorvosi tanintézetek s ezek is inkább csak tudományos kísérletül alkalmazhattak.

Bár a fősoroltak, már magukban megbecsülhetetlen nyereségeként tekintendők, a hypodermaticus injectió főelőnye még is, a gyógyszernek gyors, néhány perc alatt végbemenő felszívódásában és az egészen tiszta gyógyhatásban rejlik. E mellett az alkalmazandó gyógyanyag mennyisége annyira biztosan határozható meg, hogy még milligramm és ha kívánatik még kisebb mennyiség is, a legnagyobb pontossággal adagolható.

Az injectióhoz a kemény kautschukból készült fecskendező, minden tekintetben legalkalmasabb, mert az üveg-hengerrel ellátott már törékenysége miatt fogva sem ajánlható. Igen czélszerű, ha két fecskendező áll rendelkezésre: egy kisebb, egy köbctm, és egy nagyobb, öt köbctm, ürtartalommal. A kisebbik egy tized, a nagyobbik pedig legalább fél köbcentiméter részletekre legyen osztva.

Az injectió technikája olyan egyszerű s általánosan ösmert, hogy annak leírása e helyen fölösleges.

Morphium

Hypodermaticus injectióra eddig leggyakrabban s egyzersmind a legnagyobb sikerrel a Morphinum és pedig mint m. aceticum és hydrochloratum használtatott. E két szer közül, a morphinum hydrochloratum érdemi az elsőség, mivel könnyebben oldható s oldata tovább marad használható.

A morphinum-sók oldására, leggyakrabban a destillált víz szolgál. A glycerin több tekintetben alkalmasabb oldószer ugyan de befecskendezéshez igen sűrű, miért is többnyire csak lepárolt vízzel használtatik. A glycerin s a destillált vizén kívül, még az aqua lauro-cerasit is ajánlják a Morphinum oldására. Az ilyen oldat egyrészt hatásosabb, másrészt pedig sok ideig marad friss és romlatlan állapotban. Az adagok könnyű és pontos meghatározására, legczélszerűbb oly oldatot tartani készletben, mely tíz köbctm-terben, öt decigramm Morphinumot tartalmaz. Ez oldat-

ból két köbctm, egy decigramm, egy köbctm, öt centigramm, egy fél köbctm, 2, 5 centigramm, egy tized köbctm pedig öt milligramm morphinumot tartalmaz.

A Morphinumból, akár az eczetsavast akár a sósavast veszszük, kutyáknak 2 — 5 centigramm s legfőljebb 1 decigramm adható, lovaknak és szarvasmarháknak 1 decigramm, legfőljebb egy gramm.

Itt azonban mindjárt megemlítendő, hogy az egyes állatok fogékonysága a szer iránt igen különböző, hogy idyosinkrasiák az állatoknál épen úgy fordulnak elő mint az embereknel, miért is néha kivételesen a hatás elmarad, néha pedig nem várt, ijesztő, sőt igen veszélyes módon nyilvánul. Így aránylag csekély adag után is észleltek már nagy izgatottságot, nem ritkán valóságos dührohamokká fokozódva. Ilyen kedvezőtlen tünetek, egy grammnyi Morphinum befecskendezésére de még kevesebbre is beállhatnak. Albrecht egy gramm ismételt alkalmazása után nagyfokú izgatottságot, Schilling pedig egy ingerlékeny lovat, már nyolcz decigramm Morphinum muriaticum befecskendezésére, hevesen tombolni és rendkívül izzadni látott.

Johne, ki több ízben tapasztalta, hogy a morphinum-injectió a lovaknál, megnyugtató hatás helyett nagy izgatottságot, dühösségi tüneteket, sőt halált is eredményezett, hasonló tüneteket egy tehénnel is észlelt. Az állat reggeli nyolcz órakor, rövid időközben kétszer, 2 decigramm, öszszesen tehát 4 decigramm Morphinumot kapott, mely a kívánt hatást egy félóra alatt elő is idézte, de ezután ugyan olyan módon mint a lovaknál, nagy izgatottság és dühösségi-rohamok jelentkeztek, mely állapot délutáni négy óráig tartott. Johne azt hiszi, hogy a Morphinumnak ilyen, kisebb adagokra is beálló rendkívüli hatásai, tisztán egyedi eredetűek s mivel bekövetkezésökre határozott jel nem figyelmeztet, se előre nem láthatók se el nem kerülhetők.

Hogy azonban, még kisebb adag is veszélyes lehet, azt a következő eset mutatja.

Friedberger (Wochenschr. f. Th. u. V. 1877.) egy lónak, egy decigramm Morphinum muriaticumot fecskendezett be s már e csekélység után, egészen sajátzerű tünetek mutatkoztak. A szóbanforgó ló, mintegy két órával az injectió után, nyugtalanságot mutatott, hátsó részével az istálló falához iparkodott dörzsölődni, ezután ágaskodni kezdett s úgy viselte magát, hogy csak nehezen lehetett hozzá férti. Ezzel egyidejűleg a fejen, nevezetesen a fülek tövén, izzadság tört ki s a légzés föltűnően gyorsított és erőltetett lett. Az ér- és szívlökést nem lehetett megfigyelni. A lovat külön felszerbe állították, nyugtalansága azonban még jelentékenyen fokozódott, elannyira, hogy a legnagyobb heveséggel rugott a box-falak felé. Egyszer lefeküdt s hemperegni kezdett, de csakhamar ismét föluggott és nagyon izgatottan rohant ide-oda; izgatottsága és fuladozása az embereknek csak közeledésére is növekedék. Bár ez állapot már így is elég komoly volt, mint hogy agyaguta vagy agyvelővízenyő beálltától lehetett tartani, de még a jobb orrlyukból csakhamar megeredő nagyobb mennyiségű, szívós, fehér, igen apró buboréku kifolyás, a tüdő-

vizenyőt is alaposan helyezé kilátásba, úgy hogy e körülmények között, azonnal négy kilogramm vért kellett eresztetni. A vérbocsátás momentán kedvező hatása jelentkezett is, a siettetett és erőltetett légzés lassankint csökkent, a ló csöndesebb lett, néhány óra múlva már az alomból evett s a következő reggelig az injectió ellótti állapota teljesen helyre állott.

Kutyáknál, kivált gyöngö egyedeknél, a morphium-injectió épen úgy mint az embernél, gyakran hányást idéz elő. Nagyobb Morphium-adagra, rövid ideig tartó hypnoticus stádium után, hosszan tartó izgatottság következik, melyben az állatok igen ijedősek s folytonosan ügetve futkosnak. E tünetek már egy decigrammnyi adag után is bekövetkeznek s az ügetés, csekély megszakasztásokkal órákig tarthat.

A fősoroltakból világosan látható, hogy a Morphiumot nagy adagokban használni veszedelmes és hogy a közönszerü (lovaknál és szarvasmarháknál 3—4 decigrammnyi,) adagokig is, csak óvatosan szabad emelkedni.

Gerlach (Lehrb. der allgemeinen Therapie et. c. p. 378 és 383.) a Morphiumot, egy grammnyi adagban, mint anestheticumot ajánlotta. Harmsnak (Vierter Jahresber. d. Thierarzneisch. zu Hannover.) a Morphium hydrochloratummal e végre, több mint husz lónál tett kísérleteiből azonban kitűnt, hogy a morphium-injectiók e célra teljesen hasznavehetetlenek. A szer ugyan valamennyi állatnál az érzést eltompította, illetőleg teljes érzéketlenséget idézett elő, de előre meg nem határozható időben, s e mellett közönségesen, jelentékenyen föl is izgatta az állatokat, ha pedig lecsillapodtak, az érzés is többnyire visszatért. Míg a teljes érzéketlenség tartott, az állatok erőnek-erejével előre tolakodtak, úgy, hogy fejükön, mellükön, s a t. a bőr lehorzsolódott, a jászol és az istálló-falak pedig olykor úgy néztek ki, mintha vérrel lettek volna befestve. Ha az állatok végre jól megkötözve feküdtek a műtőasztalon, többnyire folytonosan rángatództak úgy, hogy a műtétet — mivel önként következőleg a pipa alkalmazására visszhatás nem állott be — kevésbé biztosan lehetett végezni, mint nem narcotizált állatokon. Harms a szert, a Gerlach által megjelölt adagokban, úgy egy mint több helyen, egyszerre és különböző időközökben alkalmazta, de egészben csak kétszer kielégítő sikerrel. Eme esetek egyikében az állat azonban már agoniában feküdt s egyenesen a bonczoló terembe vitetett. Harms megjegyzi ugyan, hogy lehetséges, miképen nagyobb adaggal talán jobb eredményt lehetne elérni, de egyszersmind főlemlíti, hogy két idevágó kísérletben a ló, melynek este nagyobb dosis fecskendeztetett be, — másnap reggelig elhullott. Önként következik, hogy ilyen esetek nem bátoríthaták további kísérletekre.

Az egyes kórállapotok közül, a kólíka az, melynél a Morphium és pedig részint mint Morphium aceticum, részint pedig mint Morphium hydrochloratum leggyakrabban alkalmaztatik.

A görcsös és rheumaticus kólíkáknál, a Morphium biztos gyógyszer, gyakran már néhány percz múlva javulást

okoz és más szerek támogatására nem szorul. De a kólíka egyéb nemeinél is, mint fájdalom csillapító és megnyugtató szer, megbecsülhetetlen értékű, mert sokszor a nagy nyugtalanság elhárítása már magában véve életmentő s nem ritkán csak ezután lesz a beteg tüzetesebb vizsgálata s tulajdonképeni gyógyítása lehetőségessé. Ellen-indicatióról itt általában nem lehet szó, mert hypodermaticus alkalmazásnál, a mákonykészítmények a bélürítést nem hátráltatják.

A Morphium adagja, a lovak kólíkájánál 1—5, legcélszerűbben 3—4 és csak kivételesen 5 decigramm. Öt decigrammnál nagyobb adagot, e betegségnél egyáltalán nem kellene használni. Johne (Bericht über d. Veterinärw. im Kgr. Sachsen pro 1872.) három esetben, a kedvezőtlen eredmény okát, egyedül az adag (1 gramm) nagyságában találta s csak midőn kisebb adagokhoz folyamodott érte el célját Nagyobb adagra az állatok néhány órára ugyan teljesen nyugodtak lettek de ezután fokozott mértékben jelentkeztek az előbbi tünetek.

Ha a kívánt hatás az első befecskendezésre be nem állana, akkor az injectió egy negyed vagy fél óra múlva ismételtető, de ha a szer most sem használ, nem szabad hinni, hogy hatását gyakoribb vagy nagyobb adagok által ki lehet erőszakolni, hanem további használatával föl kell hagyni; ellenkező esetben ama kellemetlen és veszedelmes állapotokat idézzük elő, melyekről fönnebb már bővebben szóltunk.

A kólíka után a tetanus és pedig úgy a rheumaticus mint a traumaticus, az a betegség, melynél a morphium-injectiót leggyakrabban és sokszor szép sikerrel alkalmazták.

A befecskendezés hatása rendszerint meglepően gyors, úgy hogy a fakeményiségű izmok csakhamar lágyabbak és mozgékonyak lesznek. Alkalmazási helyül rendesen a fej (Masseter), a nyak, vagy a testnek egyéb, a betegség által leginkább meglepett részei választatnak.

Schirlitz (Mittheilungen a. d. Thierärztl. Praxis in Pr. pro 1870—1871.) egy rheumaticus tetanusban szenvedő lónál, a Morphium aceticumot 18 centigrammral kezdte alkalmazni s ez adagot naponta 3 centigrammral emelte mindaddig, míg az egyszeri adag 36 centigrammra rugott. A ló légzése csakhamar nyugodtabb, tüzes, félénk tekintete bágyadtabb, a tüdő vérkeringése pedig szabadabb lett, úgy hogy az egész kórkép kevésbé aggasztó benyomást gyakorolt. A ló, melyet 24 nap múlva már jártatni lehetett, teljesen fölgyógyult.

Schilling (Mitth. Bad. Thierärzte 1874.) hasonlóképen csak egy befecskendezést alkalmazott naponta, de az adagot nem emelte lassankint, hanem azonnal 5—8 decigramm Morphium hydrochloratummal kezdte s e szerelés mellett, melyet itt-ott egy napra félbeszakított, négy traumaticus tetanusban szenvedő ló közül, három fölgyógyult.

Müller (Bericht über d. Veterinärw. im Kgr. Sachsen pro 1872.) tetanusnál, a Morphium aceticumot kétszer használta kedvező eredménnyel. Az egyik esetben egy 14 nappal előbb herélt ló három nap múlva gyógyult föl, a másik

esetben egy 12 éves herélt ló, 4 gramm hatszorai befecskendezése után, már két nap múlva.

Schäffer (Mitth. a. d. Thierarztl. Praxis in Pr. 1870—1871.) hasonlóképen sikeresnek tartja tetanusnál a Morphiium-injectiót. Ő naponta két-három injectiót alkalmazott s az egyszeri adagot 12 centigrammról, lassankint 5 decigrammra emeli.

Vernant (Rec. de méd. vétér. 1873.) egy oldatból, mely 30 grmm vízben oldott 1 gramm Morphiium hydrochlorátumból állt, összesen 50 centigrammot fecskendezett be és pedig egyidejűleg a pofákon és mindkét oldalt a bordákon s miután ennek hatása nem volt, egy félóra múlva ugyanazon helyeken, ismét 50 centigrammot fecskendezett be. Huszonnégy óra múlva erős izzadás és elkábulás következett és 48 órával később a beteg rágni tudott, a mit eddig képtelen volt tenni. Vernant most újból 50 centigrammot fecskendezett be az említett oldatból, mire az állat teljesen fölgyógyult. Cryé (Rec. de méd. vétér. 1873.) s mások, szintén az injectió kedvező hatása mellett nyilatkoznak.

A fölsorolt kedvező eseteken kívül vannak azonban olyanok is, melyekben az eredmény tetanusnál kétes, vagy a kedvezőtlen lefolyás épen a morphiium-befecskendezésnek tulajdonítatik. Igy Hollnbach (Wochenschr. f. Thierhk. und Viehz. 1872.) 20 centigramm Morphiium alkalmazása után, néhány napra ugyan javulást de ezután annál hevesebb rosszabulást tapasztalt. Bräuer (Repertor. 1873.) hasonlóan említ tetanus esetet, melynél a morphiium-injectió rossz hatással volt, amennyiben nagy nyugtalanságot, gyors légzést, szaporább érlökést és 13—18 óráig tartó nagy izzadást okozott. A ló ugyanazon szernek belső használata mellett, mintegy négy hét alatt fölgyógyult.

Eklampsiánál, a mi szoptató kutyáknál meglehetősen gyakori, a Morphiium bőralá fecskendezve biztosan ható gyógyszer, melyre a gyógyulás csakhamar be szokott állani.

Használtattak továbbá a Morphiium-injectiók, a meningitis cerebro-spinálisnál, asthma nervosumnál, igen jó sikerrel nagyon fájdalmas légzéssel járó pleuritisek és pleuropneumoniáknál és változó eredménnyel rheumaticus bántalmaknál.

Siedamgrotzky, egy zebra szivdobogásánál alkalmazta (háromszor egy-egy dicigrammot) s e gyógyveljárás mellett, a rendes állapot néhány óra múlva helyre állott.

A kutyák heveny és idült gögfőhurutjánál is csillapítólag hat a Morphiium, kivált ha folytonos ugatás által a gögfő szüntelenül ingereltetik és a vérbőség is benne mindegyre fokoztatik. A gögfő tájékán 1 — 2 napi időközben, 1—2-szer ismételt injectió által gyöngye kábultság éretik el, mely alatt a köhögés többnyire egészen elmarad s az állapot gyakran föltünően javul.

Az opium alkaloidjai közül, az embergyógyászatban a Narceint, Codeint, Thebaint, Narcotint, Papaverint is megkísérelték de ezek közül csak a Narcein érdemel figyelmet. Utóbbi szer, megfelelő adagban a Morphiium hatásával bir de ennek kellemetlen mellékhatásai nélkül. Kár, hogy csak

igen nehezen oldható, mert e miatt nagyon bajos használni. Egy gramm Narcein. pur, csak 375 gramm vízben oldódik föl s e mennyiség, hatásra körülbelül csak 5 decigramm Morphiiumnak felel meg. A Narcein. mur., ugyan már 60 gramm lepárolt vízben oldható de ez oldatból a szer egyrésze csakhamar kijegecedik s így minden használat előtt, hogy ismét föloldodjék, vagy sósavat kell hozzá adni, vagy föl kell melegíteni. Szuppiny Ö. m. á.

(Folytatás következik.)

A vizgyógyápolás az állatgyógyászat terén.

Egy „*das Wasser als Existenz-Nähr und Heilmittel der Landwirtschaftlichen Hausthiere; von K. Ableitner Stabsveterinär a. D.*” — czimű munka akadt egyéb vizgyógyápolási művek között nemrégiben a kezembe, s miután én teljesen megvagyok győződve, hogy épen úgy mint az ember gyógyászat terén, úgy az állat gyógyászat terén sokkal nagyobb jövővel bir a vizgyógyápolás, mint azt ma sok orvos és állatorvos hiszi, gondolám, talán nem lesz felesleges e művecskét, mely 6 nyomtatott ivre terjed, s mely az alább kivonatban közlendőkön kívül még a víz vegy kémleléséről s élettani és gyógyhatásáról is alaposan értekeznek, — néhány sorban a *Veterinarius* t. olvasóival is megismertetni. Talán egyik-másik olvasója e lapnak majd kísérletre határozza el magát s azzal egy lépéssel azonnal előbbre leszünk a vizgyógyápolással az állat gyógyászat terén is, természetesen ha a tett kísérleteket e lapok hasábjain azután az illetők nem késendnek édes mindnyájunkkal közölni.

„Miután az emléleti ismereteknek haszna ugy a mező gazdaság mint az állat gyógyászat terén is csak akkor van ha az a gyakorlatban is alkalmaztatik ennél fogva, — mond a szerző — néhány vizgyógyápolási esetet igen helyén lévőnek hittünk az előre bocsátott elméleti fejtegetések után, a franczia, angol, német és olasz állatgyógyászati irodalomból ide jegyezni, melyek eléggé tanuskodnak arról hogy az áldott folyadékot az állatok gyógyápolásánál is a legszebb sikerrel lehet használni, és hogy abban ennél fogva az állatorvosok és állattartó gazdák egy oly eszközzel bírnak, a mely minden perczen a kezöknél van, s mely ezen kívül még hozzá pénzbe sem kerül.

1. Dr. *Delocoux-Defroseaux* a vizet egy *gégelobnál* (Angina) igen jó sikerrel alkalmazta. Az alkalmazás a következő volt. Egy oly ruha darabot, mely szélességében a gyuladásos részt befogta, s egyszer a nyakat körül érte, háromszorosan össze hajtva, vízbe mártatott s azt annyira kifacsarva, hogy belöle a víz ne csepegjen, az állat nyaka körül csavartatta és felül egy kétszeresen összehajtott száraz ruhával beborította s hogy le ne essék megkötötte. E hideg vizes borogatás minden órában megújítandó illetőleg felfrissítendő (Én azt hiszem, hogy az óránkénti felfrissítés kevés, s hogy gyakrabban fel kell azt frissíteni — ha czélt akarunk érni.)

*) Leipzig Verlag von Hirschfeld 1878.

2. *H. Bouley* egy lábizületen operáció folytán elő állott seb következtébeni gyulladás lecsillapítására használta jó sikerrel a vizet, oly formán, hogy egy viztartányból a bekötött sebre folytonosan vizet csörgedeztetett, és pedig 9 nap és 9 éjjel egy folytatában.

3. *Dr. George* a viznek kitünő hasznát tapasztalta a mérgezéséknél és pedig majd hidegen, majd melegen; de jegyzi meg, elegendő mennyiségben kell azt alkalmazni beöntésre és allövet képen.

4. *Gourdon pata gyulladásoknál* felülmulhatlannak mondja a vízbe állítását az állatoknak, vagy a paták hideg vízzel való csörgedeztetését. (A vízzel meggyúrt agyagpépbe való állításnak ily esetekben jó sikerét minden paraszt gazda ismeri)

5. *Dick* tanár egy lónál egy *elhanyagolt tüdő catharust* gyógyított ki gőzfelszívás és borogatásokkal a mellkasra.

6. *Perosino F.* egy lovat idült lapoczká *csuzból* gyógyított ki hideg vizes borogatásokkal. Ugyanis amint írja midőn az előbb megkísérlett orvosszerek semmi eredményre sem vezettek Augustus végén a vizgyógyápoláshoz fogtak. Az etetés után 3 óra mulva a ló, 8szoros pokróczba lett csavarva s a lábak is hasonlóan begöngyölve mire a test 1/2—3/4 óra mulva izzadásba jött. Ekkor a pokróczok gyorsan leszedetvén egy a kútból frissen hozott vízbe borított nedves lepedővel az egész állat le dörgöltetett, 3—4 percz mulva a lepedő felfrissítetett s ez mintegy 20-szor ismételtetett. Amikor azután az állat meglett szárazra törülve és ledörgölve s könnyedén letakarva. Eleinten első 4 nap a kezelés naponta 3-szor ismételtetett később egy hétig naponta kétszer alkalmaztatott végre még egy hétig naponta egyszer. A 12-dik napon már határozott javulást lehetett tapasztalni, s a 17-ik napon az állatot már lépésbe és ügetve minden fájdalom nyilvánítás nélkül lehetett megjártatni. Ez állat egy televér angol kocsi ló volt.

Hasonló sikerrel írja hogy alkalmazta a hidegvizet ily csuzos bántalmakban *Dr. Drechsler* és *Wilm* állatorvos is, aki azt írja, hogy *lapoczká benuást* is mely már 3 hónapon át, hasztalanul lett egyéb orvosszerekkel kezelve — 3 napalatt teljesen helyre állított. Eljárása e lapoczká benuálsnál (Schulterlahme) — a következő volt:

Reggel 6 órakor a fájdalmas lapoczkát pokroczzal jól letakartatta, akkor a járszalagra (Longe) véve azt — a fájdalmas részt kifelé fordítva, künn a szabadban ügetve addig jártatta, miglen a ló izzadásba jött amikor az istállóba vezetve s a pokrócztól megszabadítva lapoczkája egy hideg vízbe mártott zsákkal fedetett be s felül egy száraz pokróczal. E hideg vizes borogatás, mely azalatt megmelegedett két óra mulva mással cseréltetett fel és pedig egész naponát minden két órában, egész estig; az utolsó nedves zsák azután — a reá borított száraz pokróczal egész reggelig a lapoczkán maradt. 3 napra ez eljárás teljes gyógyulást eredményezett.

Egy más esetben viszont midőn egy 5 éves televér paripának a *nyaka* — egy heveny csúz után *meredt maradt* azt egy fecskendő segélyével majd egyik majd más oldalon zu-

hanyozta m. e. 8 perczig, mire a ló nyaka szárazra dörzsölve az egy pokroczzal begöngyöltetett. Ezt 3 nap egymásután folytatta — 2 nap szünet tartatott s újbóli két napi alkalmazás után ismét 2 napi szünet állott be és így tovább. A 12-dik nap az állat teljesen felgyógyultnak lett nyilvánítva.

Eduard Mihály Schweiczi gazda pedig a *Landw. An. des Patriotischen Vereins* című lapban azt mondja, hogy 12 év óta mióta lovait hideg vízzel gyógyítja bélgörcsben (Kolika) sem egyetlen lova, sem egyetlen csikója nem dögölt meg, noha az ménésében igen gyakori baj.

Eljárása e baj vizgyógyápolása körül a következő:

Mihelyt az állat megbetegszik az istállóba lesz az vezetve s hogy le ne fekhessen jó magasra felkötve, mire az szárazon erősen ledörzsöltetik és azután egy vízbe mártott s kifacsart lepedővel úgy körül göngyöltetik, hogy annak hossza teljesen befedve legyen s a göngy felérjen egész a gerincz oszlopra, szóval az egy nedves törzsgöngyölést kap mely azután egy száraz ruhával vagy pokroczzal fedetik be jó erősen ráhúzva azt a nedves göngyre, hogy amaszt ettől a levegő ne érhesse. Ezen göngy azután addig maradt érintetlenül még izzadás állott alatta be, — mikor a betegség megtörtnek mondható — s amikor azután a nedves göngyöt le kell venni az állatról s azt szárazra dörzsölve, újból egy száraz pokroczzal kell befedni. — Természetesen azután hogy újra vissza ne jöjjön pár napig vigyázva kell azt etetni is, — s gondoskodni hogy az azt előidéző okok lehetőleg eltávolíttassanak.

S végre maga a szerző az mondja: hogy

A tehenek borju lázánál ily begöngyölések szintén a legjobb sikerrel alkalmazhatók, míg az állatok folytonos beöntése viszont a *dobkóránál* tünt igen jó hatásnak fel, valamint a sertések *torokgyikjánál* is, a mit gazda koromban magam is jó sikerrel alkalmaztam.

Hogy a tüdő gyulladásnál s minden lázas bajoknál a hidegviz minden egyébbnél többet ér — azt az ember gyógyászat terén ezer és ezer eset bizonyítja; miért ne lehetne tehát azt és pedig hasonló jó sikerrel alkalmazni az állatoknál is? — *csak ember legyen és pedig ahoz értő ember a ki azt alkalmazza.*

No de elég lesz ebből annyi, úgy is túl hozura nyúlt e rövidre szánt ismertetés. — Szabadjon reménylenem, hogy a jóakarattal tett figyelmeztetés szives fogadtatásban részesül s hogy akadni fog e lapok t. olvasói között a ki nemcsak kísérletet teend a hidegviz alkalmazással, de a teendő kísérlet eredményét is közzé teszi — a követett eljárás leírásával együtt.

A kit a hidegvizgyógyápolás bővebben érdekel, miután az állat gyógyászatra vonatkozó munkát e téren nem ismerék — annak ajánlom a következő bár embergyógyászatra vonatkozó munkát. *Anleitung zur Ausübung der Wasserheilkunde — von I. K. Rausse. Leipzig Ernsts Keil.* A test utoljára is csak test — s a szervezet szervezet, ha emberé ha állaté — a fő az, hogy e művet mint e téren legjobbat s legnépszerűbbet ajánlhatni — és mint olyat melyből a vizgyógyápolást alaposan el lehet sajátítani.

Hogy magyar nyelven írott ily munkát nem ajánlhatok — annak az az oka — hogy ilyen a magyar nyelven nincs.
Gödöllő 1878 decz. hó. *Kodolányi Antal.*

Kisebb közlemények.

Sertésvész (üszögös vagy tályogos orbáncz.)

Szuppiny Ödön megyei állatorvostól. A sertésvész vagy üszögös orbáncz (Schweine seuche; bösertiger Rothlauf der Schweine) a sertés legveszedelmesebb betegségeinek egyike mely nálunk is igen gyakorta pusztít s nevezetesen az idén, Temes megye némely részén érzékeny károkat okozott.

E kór természetere iránt nagyon eltérő nézetek uralkodtak s még nem régen a legtöbb szerző, e betegséget az anthraxhoz számította. Azonban már Haubner úgy vélekedik, hogy e betegség csak fölötté ritkán, vagy talán soha se számítható a lépfenéhez; nevezetesen ama alakok nem, melyek évenként ismétlődve lépnek föl anélkül, hogy egyidejűleg más állatoknál, a lépfele mutatkoznék. Haubner a sertésnek egyéb, hasonló kórfolyamait, melyek között azonban az orbáncz nevet gyakran említi, részint a lépfenéhez, részint a typhushoz, részint pedig a lázas kiütésekhez számítja.

Spinola a sertés jó és rosznemű orbánczát említi s csak az utóbbit számítja az anthraxhoz. Hering egy rosznemű orbánczot s ezenkívül a lépfenének néhány orbánczos alakját különbözteti meg. Sőt az üszögös orbánczot a disznók lépfenéjének leggyakoribb alakjaként írta le s Bruckmüller szerint, a sertés ugynevezett orbáncza szintén heveny anthrax-alakot képvisel. Brauell ellenben kísérleteinek alapján úgy nyilatkozik, hogy a sertés orbáncza nem tartozik az anthrax betegségek csoportjához és Harms ki e betegséget a legpontosabban tanulmányozta, önálló betegségnek nyilatkoztatta ki.

Bollinger mások (Brauell, Harms, Fuchs,) és saját kísérleteit és tapasztalásait összevetve, mindenekelőtt megállapítja, hogy a sertés ugynevezett üszögös orbáncza, ojtás által egyáltalában nem vihető át más állatra. De épen úgy, a mint ojtás által nem sikerül az orbánczot más állatra átvinni, az se észleltetett, hogy ragályozás útján ragadt volna át más állatra. E tény, melyre már Haubner és Obich felhívják a figyelmet, szintén az orbáncznak anthrax természetere ellen szól. Mindenféle tett, sokszoros tapasztalásból továbbá az is kitűnik, hogy az üszögös orbánczban szenvedett sertések husa, az ember egészségére teljesen ártalmatlan.

Mind e tények, különösen a kórbonczi változások, az anthrax-bacillusok hiánya, valamint a negatív ojtási eredmény arra vezetnek, hogy a sertés ugynevezett üszögös orbáncza, a többi háziállatok lépfenéjétől egészen különböző betegségnek tekintendő. Ezek alapján Bollinger a szóbanforgó kórt a sertés specifikus betegségének tekinti, mely sok pontban hasonlít ugyan a lépfenéhez, de attól tökéletesen elválasztandó. Bollinger továbbá fölemlíti, hogy a sertések az anthrax iránt csak kevés fogékonysággal bír-

nak; nem kételkedik, hogy a sertés mindama betegségei, mely a legkülönbözőbb elnevezések alatt, (Miltzbrandblutschlag, Feuer-, Vorder- és Hinterbrand, Nepeln, Nepel-ausschlag, Wildes-, Laufendes- és Fliegendes-feuer, H. Antoniusfeuer, Kehlbrand, weisse Borste s. a. t.) anthraxként szerepelnek, csak különféle alakjai a szóbanforgó betegségnek.

Önként következik, hogy a szóbanforgó betegségre az orbáncz-nem elnevezés nem illik; több okból azonban Bollinger Harms-szal egyetértőleg, czélszerűnek tartja hogy a rosznemű orbáncz vagy, sertésvész (Schweinseuche) kifejezés, mint a mely a legnagyobb elterjedésnek örvend, egyelőre megtartassék.

Hogy a sertésvész specifikus betegség s nem tartozik az anthraxhoz, mainap már általánosan elfogadott tény. Ujabb kísérletek továbbá, azt is bebizonyították, hogy e betegség ojtás által nemcsak más állatra, de még disznóról disznóra se vihető át.

Igy pl. Fischer (Thieärztl. Mittheil. Redig v. A Lydtin 1873 — 1876.) ki oly vidékeken működik, hol a sertésvész folytonosan pusztít, egy orbáncz miatt leölt disznó meleg vérét, két egészséges disznónak, nemcsak bőre alá hanem visszerébe is fecskendezte, de a kísérlethez használt állatok egészségesek maradtak. Később egy orbánczos sertés májával és lépjével egészséges disznókat etetett, de szintén eredmény nélkül. Végre egy orbánczos és egy, e betegségben elhullott disznót, egy egészséges disznóval zárt össze, minek folytán ez, az orbánczot jellegző tünetek között elhullott, 1875. július havában, körülbelül egy kilo bélürüléket, mely két orbánczban szenvedő disznótól származott, etetett föl egy egészséges disznóval. E disznó egészsége ezáltal mitse szenvedett. 1875. augusztus havában, egy, rosznemű orbáncz miatt leölt disznó 0, 7 kilo gyomor és bél tartalmát, két részre osztva s langyos tejjel keverve, adta egy egészséges disznónak. Ez etetésre az anyagot, a gyomor és bél oly részéről vette, hol a takhártya nagyon vörös és duzzadt volt; azonban eme anyagok etetése nem zavarta meg a kísérlethez használt állat egészségét s a huzamos ideig megfigyelés alatt levő disznó tökéletesen egészséges maradt.

Rathke ismételtén ojtott nyulakat, de mindannyiszor eredménytelenül.

Haarstik k. á. (Mitth. a. d. Th. Praxis in Pé. 1875—1876 tapasztalásának és számos ojtási kísérleteinek alapján szintén úgy nyilatkozik, hogy a sertésvész nem ragályos. Beteg vagy elhullott disznók vérét, melyet az edényekből vagy a beteg bőrreszletekből vett, gyakran fecskendezé egészséges disznók bőre alá és beteg disznókat gyakran helyezett egészségesek közé, de mindenkor eredménytelenül.

Ha azonban bizonyos is, hogy a sertés orbáncza ojtás által se más állatra se sertésről sertésre át nem vihető, számos tapasztalás alapján, a fertőzésnek egy másik módja még is igen valószínű s ezt illetve Bollinger a következőket mondja:

„Ha egyébként Harms az orbáncz közönséges értelemben vett ragályozási képességét egészen tagadja, úgy

határozottan, nagyon messze megy. Az irodalomban több-rendbeli adat lelhető, melyek szerint ragályozás nem ritkán fordul elő oly lé fölletetésének következtében, melyben orbonczos disznók husa mosatott le.

Igy Meier Dallikonban 5 istállóban, 12 disznónál észlelte az orbánczot s valamennyinél kimutatta, hogy a kór ily betegek husának mosására használt víztől támadt. — Hasonlót jelent Schenkel, ki az átragadásnak e módját 11 disznónál észlelte. Végre Feldtmann szintén azt közli, hogy olyan sertések, melyek a beteg hus lemosására használt vizet ételökben megették, mindig megbetegedtek. E megfigyeléseket zürich kantoni állatorvosok szóbeli közlése után megerősíthetem. Ezek szerint föltehető hogy a ragályozás disznóról disznóra az eledel által történik és épen e tulajdonsága a rosznemű orbáncznak a Prophilaxisban csak kevéssé lett tekintetbe véve.“

Harms a betegség okát gombákban találja, melyek az eledellel s itallal kerülnek a testbe s e nézetét a többi között, azzal is támogatja, hogy 4 drb. tizenháromhetes malacz megbetegedett, midőn penészes kenyérral etette s egy közölök a rosznemű orbáncz határozott tünetei között. Bollinger bár a kérdést még nem tartja végleg eldöntve, szintén Harms nézetéhez csatlakozik, mivel az általa megvizsgált esetekben, szintén minden nehézség nélkül, golyó és hengeridomu bacteriumokat talált a vérben és pedig, még mielőtt a vér és a szervek, a rothadás legcsekélyebb jelét mutatták. Zürn hasanlóképen a szóbanforgó betegség parasiticus természete mellett szól s okául a gombák által elromlott eledelt tartja.

(Folytatás következik.)

Különfélék.

Értesítés a keleti marhavész állásáról. A f. hó 12-től mai napig beérkezett hivatalos jelentések szerint a vész ujabban kiütött temesmegyei Ó-Palánka községben; azonban miután a csekély számból álló összes marhaállomány lebunkoztatott és a vészkerületben betegedek elő nem fordultak, az ottani vész már is megszűntnek tekinthető.

Uralg a vész Bihar megye Pojana és Szörény megye Sztatina községében. Az utóbbi megye Ó-Szadova községében uralgott marhavész végleg megszűnt.

Horvát Szlavonország területe vészmentes; a Szlavon-határörvidéken azonban Jakovo, Bečmen és Progár községekben uralg a marhavész.

Az osztrák tartományokban ujabban fellépett a vész Galicziában Kozaczowka községben és uralg még mindazon községekben a melyek a f. é. 29288 sz. alatti értesítésben a melyek a f. é. 29288 sz. alatti értesítésben közzé tétettek.

Boszniában uralg Golinjevo, — Priluka és Snica livnokerületi községekben.

Budapest 1878. december 20-án.

Földmivelés ipar és kereskedelemügyi m. kir. Ministerium 29963. sz.

Pályázat. Óbecse m. város előljárosága részéről, a képviselő testületnek f. év Decz. 16-án 154-ik gyűlés határozata folytán egy 300 ft. évi fizetéssel ellátott állatorvosi állomás 3 évre leendő betöltésére ezennel pályázat nyitattik elnyerni óhajtók kellőleg felszerelt folyamodvényaikat, legfelyebb 1879. Január 25-ig az előljárosághoz nyujtsák be.

A lótenyésztés emelésére alakult társulat hét-főn tartott választmányi ülése több fontos tárgyban hozott az összehívandó közgyűlés megerősítése alá terjesztendő határozatot. Leginkább közérdekű ezek közül, hogy a jövő májusi lóversenyek idejére egy 2000 luxus lóból álló kiállítási vásár rendezése egyhangulag helyeseltetett s e czélra mindjárt helyben 40 ló jegyeztetett. — E kiállítás alkalmára néhány nagy díjjal ellátott ügető-verseny kiirása is el lett határozva. Kapcsolatban felemlítjük, hogy a fővárosi képviselőtestület tegnapi ülésén a társulatra nézve szintén kedvező fordulat állott be; a mennyiben az omnibus barakok helyiségére a társulatnak — ez ülés határozata szerént, — kilátása van hogy t. i. azokat bizonyos évi hasznóbér mellett megkaphatja.

„E.“

Az új év és ezzel együtt az előfizetések ideje közeledvén, a gazda-közönségnek mint legelterjedtebb és leg-tartalmasabb szaklapot a Magyar-Országos Gazdasági Egyesület közlönyét, a 30 év óta fenálló **Gazdasági lapokat** melegen ajánljuk. Az előttünk fekvő, tartalmas és változatos szám élén levő előfizetési felhívásból a következőket idézzük:

„A „Gazdasági lapok“ 1878. évi folyamát a jelen 52. számmal fejezzük be.

A kimerítő tartalomjegyzék dec. 31-én fog t. olvasóinknak megküldetni, mely is alkalmas áttekintést fog nyujtani az anyag azon halmazáról, melyet ez éven át, az ígért másfélivnyi tartalom szerint esendő 76 iv helyett 89 iven adtunk.

Adtunk pedig **301** nagyobb **1821** kisebb közleményt, e mellett **147** részben igen szép, eredeti rajzok után készült ábrát.

Az elfogulatlan bíráló megfogja engedni, hogy a 6 ftnyi csekély előfizetési díj mellett ennyit csak jelentékeny áldozattal, azon biztató remény fejében tehetünk, hogy áldozatkész törekvéseinket a gazdaközönség tömeges pártolással fogja jutalmazni.

Eme reményünkben nem is csalódtunk, miután *előfizetőink száma az év első negyede óta több mint 50%-val szaporodott*, mely örvendetes tény habár az előfizetők jelenlegi száma még mindig nem lehetősi működésünk illő díjazását, mindazonáltal azon további áldozatra buzdított bennünket, hogy lapunk belbecsének emelését továbbra is szemmel tartván, annak *külső kiállítását is nagyobb csinnal* iparkodjunk eszközölni, mi végre főképen azon czélból, hogy *értékes ábráink* kellő módon érvényesítsék magukat, lapunkat 1879-től fogva jobb minőségű papíron fogjuk nyomtatni.

Azon kellemes reményben, hogy t. olvasóink pártolásától a jövő 1879. évre sem fogják megvonni, utalva az ez évben folytatott működésünkre csak is azt ígérjük,

hogy jeles munkatársaink szaporítása, közleményeink értékesebbé tétele, azok gazdagsága és változatossága, ábráink nagyobb számban és csinnal kiállításuk által teljes odaadással iparkodni fogunk, hogy a magyar gazdaközönség pártolását még nagyobb mérvben kiérdemljük.

Midőn lapunk t. pártolóit felkérjük, hogy azt ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek, megjegyezzük, miszerint *azoknak, kik előfizetők gyűjtésével fáradozni sziveskednének, öt előfizető után egy tisztelet példánnyal örömet szolgálunk.*

Az előfizetési felhívás eme szavaihoz részünkről csak azon hozzáadásunk van, hogy e lap, mely máris oly nagy olvasó közönséget hódított meg magának, a haladni vágyó gazdáknak figyelmét és pártolását bőven megérdemli. Az előfizetési díj egész évre 6 frt., félévre 3 frt., negyedévre 1 frt. 50 kr. A pénzek legjobban utalvány lappal a Gazdasági lapok kiadóhivatalához, Budapest, Köztelek intézendők.

A Gazdasági Lapok szerk.

Győztes versenylovak tulajdonosai Angliában 1878-ban, a „Sport“ összeállításuk szerint, az idén következők: Falmouth lord az idén a nyertesek élén áll (mint tavaly is.) Tizenhárom lóval 36 győzelmet vivott ki, melyek nyereményei 37,681 fontnyi összeget képviselnek, míg a második és harmadik nyereményösszegek körülbelül 2000 fontot. Tehát közel 40,000 fontot; oly összeget, minőt egy idényen még egyetlen lótulajdonos sem aratott eddigé. — A nyertes tulajdonosok közt második helyen mindjárt Mr. Crawford áll 17450 fonttal, mely összegből Seftonra (Derby-nyerő) 7800 font, Avontes-re pedig 2231 font esik. Lonsdale lord 14500 fonttal a harmadik, kinek Pilgrimage-je maga 9150 fontot hajtott be. Hamilton hg 10880 fontot nyert, melynek nagyobb részét Lollypoppal aratta. Mr. F. Gretten 10000 fonttal állt a sorban, a főnyereményeket Isonomynek és Pageantnak köszönhetve. Lagrange gróf a Verneuil segélyével, 9872 fontot nyert s az ascoti aranyvázát; Mr. Houldsworth 8000 fonton felül, míg Mr. Vyner, nem kevesebb mint 18 lóval 6437 fontot; Mr. Robert Peck 6259 fontot; s Westminsteri herceg 15-ször futtatott s 5526 fontot, Tom Jennings 5470 et, Capt. Machel 5380 fontot, s míg Hartington lord 5251 fontot vitt haza, addig Roseberry lord 21 futamban nem egészen 5000 frtot aratott. Soltikoff herceg Angliában csak 355 fontot nyert ugyan, de „Páris nagy díjával“ kárpótolta magát, melyet Thurio szerzett neki meg; Festetich Tasziló gróf 14 futamban, 3453 fontot, Battyányi hg 1672-et, Blaskovich Ernő (Kincsemmel) 480-at nyert Angliában, A Baltazzi Aristid Nil Desperanduma is, Newmarketről 455-öt hozott haza. Franciaországban Lagrange gróf áll az idén újra a győztes tulajdonosok élén, a mennyiben 96 futamnál 598400 frankot nyert; Mr. Fould 27-szer győzve 301525 frankot és Mr. Lupin, 23-szor aratva diadalt, 289550 frankot nyert. Legközelebb áll ezekhez Meeüs gróf, 27-szer győzve s 212600 frankot aratva; aztán jó Rothschild báró 24 győzelme 184450 frankkal, Auersperg herceg és Juigné gróf,

(együtt) 19 győzelme 180975 frankkal. Százezer frankon felül nyertek még Soltikoff herceg és Nexon báró. — A nyeremények együttes összege a lefolyt versenyidényen 3461925 frkra rugott.

Az állatorvosi jegyzék naptár kiadója ifj. Nagel Otto által felkérte annak közlésére hogy az előfizetési bejelentések késedelme által a Naptár megjelenése is némi halasztást szenvedett. De e hó 15-ére szét fog az küldetni. **Erömüvi szivlob (tehénél)** egy tő eltávolítása és gyógyulás esetét olvashatni az „Echo vétérin. Belge“-ben. Az erömüvi szivlob elnyelt hegyes tárgyak, tők, szegek stb. vándorlása és a szivállományába hatolása által okozva, szarvasmarhánál nem ritkaság. Azon tárgyak ugyanis a bendő mozgásai folytán annak falain, a rekeszizmon, s a tüdők között áthatolva, a szivburokba s a sziv izomzatába is jutnak, hol megfelelő élettani zavart okoznak. Ha ama testek, a szivbe hatoltak már, akkor a betegeken az általános tünetek mellett szaporább, rendetlen érlökést, heves szivműködést, mely még a jobb oldalon is érezhető, a torkolati edények kiduzzadását, a lebernyegen és gégejáratban kisebb-nagyobb fokú vizenyőt észlelhetni. Néha hallgatódzásra locsanó zörej is hallható.

Bastin egy 5 éves, lesóványodott tehénél hasonló tüneteket tapasztalt s erömüvi szivlobot állapított meg.

Itt gyógyszerelésről szó nem lehetett; B. tehát az idegen test eltávolítására határozta el magát, s azt következő módon eszközölte: Míg egy segéd a mellső végtagokat lehetőleg mellfelé feszítve tartá, maga B. az erősen félretolt bőrön s aztán a bordaközi izomzatban, ott hol a szivlökés legjobban volt érezhető, elegendő hosszú nyilást metszett; aztán vászonruhába takart kezének mutató ujjával a mellhártyáig hatolt, azt körmével átfúrta s oly nyilást szakított rajta felülről lefelé, melyen kezével behatolhatott. Rövid keresgélés után a szivburkon idegen testnek (horgoló tü volt) hegyét érezte, melyet kis fogó segélyével képes volt kihúzni. Midőn kezét visszahúzta volt, s a mellhártya és borda közi seb az előbb félrevont s most ismét helyére húzódo bőr által elfedettet; a bőrseb pedig be lett tapasztva. A műtét alatt a tehén csak a sziv érintetésekor tett fejével rángató mozgást. Néhány napi gyenge betegeskedésen kívül, s a bőrseb helyén fellépett vizenyőn kívül semmi változást sem mutatott s 3 hónap múlva a vágó hidra eladatott.

(Mon. Schr. f. Th.)

Szerkesztői közlemény.

K . . . A. urnak Gödöllő. A szives megemlékezést s a cikket igen köszönjük. Reményljük, hogy többször is lesz szerencsénk nagyrabecsült nevét lapunkban olvashatni.

Gr . . . Gy. urnak Márm. Sz. A tett megjegyzésre feleletül a jelen számmal szétküldött tartalmára az első évi folyamnak utalunk. S különben Önök, kik kiválólag a gyakorlat mezején mozognak mért hallgatnak mint a hal?

A szerk.